

I s k o l a i é r t e s i t é s e k .

1. Kolozsvári főiskolánkról.

Kolozsvári főiskolánk az 187⁵/₆-ik évben is, mint máskor, egyik felügyelő gondnok és egyetemi tanár dr. Brassai Sámuel ur által nyitvatott meg az összes tanárok jelenlétében, szept. 6-án reggel 7¹/₂ órakor, isk. főnök Sándor Gergely könyörgése s a felügyelő gondnok ur által az ifjusághoz intézett beszéde által.

Felvétetett összesen papjelölt és papnövendék 21. A 8 gymn. osztályba 169 rendes, 5 magántanuló; összesen 174. A 4 elemi osztályba 88, mindössze 283; tehát 15-el kevesebb, mint a mult évben. Év közben a papnövendékek közül meghalt 2; katonának vitetett 2. A gymn. osztályból kilépett 7, meghalt 1. Vizsgát nem tett betegség miatt 6. Az elemi osztályból kilépett 4, meghalt 2, vizsgát nem tett 10. Év végén vizsgálatra állott összesen 248. Nemzetiség szerint: magyar 266; német (szász) 6; román 11. Vallás szerint: unitárius 143; r. kath. 47; g. kath. 7; g. kel. 4; ev. ref. 40; luth. 16; izraelita 26. Az egész intézetben tanított 10 rendes és 2 póttnár, 4 tanárjelölt az egyetemi tanári képezdéből, 6 köztanító és 6 szaktanító. Tornászatra csak a gymn. osztályok járnak a városi tornavívoda helyiségbe, hol tornamester Nyárádi Lajos úr, a kivel a tanítószemélyzet volt összesen = 28. Közvizsgálat ez évben is kétszer tartatott, u. m.: január és június végső napjain Dr. Brassai Sámuel és Dr. Berde Áron felügyelő gondnokok s számos szülők és tanúgybarátok jelenlétében.

Az érettségi vizsgára jelentkezett 25 rendes és 1 magántanuló. Az írásbeli rész megtartatott május 27., 28., 29. és 30-án; a szóbeli rész június 30. és jul. 1-én. A jelentkezettek közül betegség miatt elmaradt 1; egy vagy két tantárgyból szept. 4-ig visszavetett 6.

Deák Ferencz hazánkfia gyászünnepélyét a mi ifjuságunk is megtartotta ápril 2-án. Május 17-én pedig májális tartatott a sétatéri lövöldében, melynek tiszta jövedelme (71 frt 73 kr.) fele része a kolozsvári tűzkárosultak segélyezésére, másik fele részben az ifjuság betegsegélyző-egylete, részben a collegiumi zenekör tőkéje gyarapítására fordittatott.

Az ifjuság kebelében levő egyletek ez évben is több pályadíjat tüztek ki a Lendvai-Latkocziné alapítványából és egyes ajándékokból, melyből különböző tárgyú dolgozataikkal nyertek: Varga Dénes III. éves theolog. 6 tallért; Kanyaró Ferencz VIII. oszt. 4 tallért. Székely József VIII. oszt., Varga Mór VII. oszt. egy-egy könyvet. A szépészeti és természetrajzi 3—3 tallér-díj a jövő évre benmaradt. Az önképzőkör, mely a mult évben módosított alapszabályai értelmében, Ferencz József afiát választotta védnökeül, többször rendezett szavalló-versenyt s 1 aranyat, 17 tallért, 3 huszast és több beces könyvet osztott ki részint a kitünt szavallóknak, részint pályaművekért.

A mult évi jelentésben felsorolt ifjusági alapok most is megvannak s egy-egy kis összeggel gyarapodtak.

A 10-dik rendes tanári szék ez iskolai évben állítottott fel Richmund Anna, amerikai hitrokonuk adományából. Egyik felügyelő gondnok: gr. Bethlen Ferencz meghalt szept. 3-án Bethlenben. A néhai a forradalom után Erdélyen kívül lakván, főiskolánk ügyeiben nem vehetett oly élénk részt, mint tette a forradalom előtt.

A természettani eszközök közül ez évben több darabot javítottunk s egy új inductions-apparatussal és két Geisler-féle csövel szaporítottuk a boldog emlékü Augusztinovicz e célra tett alapítványából. Az elemi osztályok számára megvettük a Kozma-Felméri-féle rajztáblákat s több térképet és fali-abroszt. Több tanterem új szerkezetű padokkal és kemencékkel szereltetett fel.

Jótéteményben ez iskolai évben is többen részesítették főiskolánkat. Névszerint: főgondnok mlgos Kááli Nagy Elek úr az olvasó-egylet részére küldötte a „Kelet“ című lapot s a „Századok“ című folyóiratot; T. Rafaj Károly úr a „Népszászlója“ és „Baloldal“ című lapokat. Nyugalmazott miniszteri titkár mlgos Incze Mihály úr az olvasó-egyletnek, mint eddig, ugy ez évben is adott 20 forintot könyvek vásárlására. Tkts. Bedő Dánielné ur-asszony szegény fiuk segélyezésére adott 12 frtot.

A kolozsvári nőegylet egy szegény fiut egész rend ruhával látott el s ezen kívül 3 fiu ruházatára ajándékozott 10 frtot.

Ebédet adtak egy szegény fiunak hetenként 1—1 nap: Ferencz Józsefné, Kovácsi Antalné, Kovács Jánosné, Z. Kis Elekné, özv. Ürmösi Sámuelné és Szigethy Miklósné 2 nap. — Egy másik szegény fiunak: Ferenczi Mózesné, Nagy Lajosné és Benczedi Gergelyné. Továbbá: kosztot adott még 1—1 fiunak naponként özv.

Kriza Jánosné és Szigethy Miklósné. Kik e helyen is fogadják hálás köszönetünket.

Mint oly javadalom, mely egyházunkban sok szegény fiut századok óta segített tanulása folytatásában, megemlítendő a 3 ünnepi legatió, melyből ez évben az illető legatusoknak összesen 221 forint 23 kr. jövedelmük volt, és a magántanítás, melyért 22 egyenruhás felosztályu tanuló kapott kosztot, 40 pedig összesen 458 frt 30 krt.

A Zsuki László-féle alapítványból, temetési és legatiói díjakból (divisio) kiosztatott 79 frt 60 kr.

A kövendi Szász Gergelyné Incze Klára alapítványra egy pályamű érkezett, mely a jutalomra méltónak ítéltetvén, az 5 frt szerzőjének: Varga Dénes III. theologusnak kiadatott.

A Bulyovszkyné Szilágyi Lilla művésznő alapítványa ez isk. évben lépett először életbe, melyre pályázik az összes ifjuság által éven át irt minden költemény. Ezt ezúttal elnyerte Székely József VIII. gymn. oszt. tanuló „A bűnös töprenkedései“ czimű költeményével.

Kövendi Nagy Miklós, mezőtúri gymn. tanár „A méter mértékek ismertetése“ czimű művéből 30 darabot küldött, melyek egy része a jelesebb tanulók közt jutalmul kiosztatott.

A néhai Fejér Márton aa. által szépíráásra tett alapítványból a 2 frtos tallért nyerte Raffay Zsigmond VII-ik, az 1 frtos tallért Ferencz Ákos V-ik gymn. tanuló.

A Paget Olivér alapítványból az angol nyelvben tett előhaladásért a 100 frtos 1-ső díjnak felét elnyerte Varga Dénes III. éves theol.; a 2-ik díjra nem volt pályázó, ez tehát az előbbi felével, összesen 100 frt bennmaradt és a tőkéhez csatoltatott; a 25 frtos 3-ik díjból Barabás Ábel II. éves theol. nyert 15 frtot. Deák József VI. oszt. pedig 10 frtot.

Az alapítványokból is számos tanuló részesült segélyben, ugyanis a) a néhai örökemlékü Koncz János alapítványából 22 ifjunak 2 frt 50 kr., 1 ifjunak 5 frt havi részletekben, kiadatott 600 frt o. é. Ebből részesültek: Lukács Gábor és Kanyaró Ferencz Tordáról; Domokos Árpád Nyomátról; Székely János, Siménfalvi Árpád és Gyula F. Rákosról; Nagy Gergely Szabédéről; Szigethi István Szurdukról; Nagy Mózes Kőkösről; Kerekes József Toroczkról; Benczédi János és Pap László Benczédéből; Varga Zsigmond Szt.-Mihályról; Kovács Miklós Új Székelből; Molnár István Dombórol;

Jakab Jenő Turból; Bakó Lázár és Pál András Bölönből; Péterfi Gida N. Ajtáról; Ajtai János Kolozsvárról, Móricz György T. Szt. Györgyről, Nagy Sándor, Gelei Vilmos és Veres Vincze Árkosról; Ürmösi Sándor Karácsonfalváról; Lőrinczi Dénes Szt.-Ábrahamból.

A Koncz János alapítványa anynyira gyarapodott, hogy az E. K. Tanács, ez isk. évben három 50 frtos állomást a fennebbiekhez csatolhatott. Ezt azonban nem pénzül osztotta ki, hanem ebédet fogadott nov. 1-től kezdve jul. 1-ig egy óra 15 frttal. Ebből részesült: Árkosi Dániel Magyar-Régenből; Kelemen Elek Kobátfalváról és Bedőházi Sándor Árkosról.

b) A Fejér Ödön alapítványból kiadatott 50 frt, melyből részesült havonként 2 frt 50 krban Végh Mihály M.-Nádasról és Osváth Gerő Böződből.

c) Az Árkosy Lajos 50 frtos alapítványból szintén 2 frt 50 krt kapott havonként Kriza Ferencz N.-Ajtáról és Nagy Károly Názánfalváról.

d) A Kelemen Beniamin alapítványából naponként kapott 1—1 czipót Nagy Sándor Kobátfalváról; Vári Dénes Szt.-Miklósról és Toth István Toroczkóról.

e) Állami ösztöndíjat fejenként 60 frtot kaptak Péter József Siménfalváról; Osváth Zoltán Böződről és Deák Ákos Borsosról.

f) Az isk. díjak egy vagy több neme fizetése alól felmentett 95 tanulónak elengedettett 91 frt o. é.*)

A néhai b. Farkas Sándor alapítványából a vett könyveken kívül, a következő szaklapok és folyóiratok hozattak a tanári kar s illetőleg a könyvtár részére: Magyar Nyelvőr, Magyar Tanügy, Középtanodai tanáregylet közlönye, Századok. Cserepéldányban küldetett Erd. Prot. Közlöny. Angolhoni hitrokonaink az Inquierer és Unitarián Herald cz. lapokat. Amerikából The Unitarian Review The Christián Register cz. havi füzeteket szivességből küldik.

A Kelemen Beniámin ur által alapított kollegiumi kórházban a lefolyt iskolai évben 17 tanuló gyógyított, kiknek legnagyobb része torok-lobban szenvedett. Ezeken kívül az országos Károlina kórházban is gyógyított 3 tanuló. A gyógyítással járó költségekre összesen 203 frt 46 kr. adatott ki, mely öszszeg az özv. Fejér

*) A szegény tanulók tanulhatásáról egy s más uton, ugy látszik, már meglehetősen van gondoskodva. Vajjon a tanárok állapotának javítására mikor és hogy kerül rá a sor?

Mártonné és a Kelemen ur családja által tett alapítványok kama-
taiból fedeztetett, ide járulván a tanuló ifjuság által évenként fizet-
ni szokott csekély díj is. A kolleg. kórházában csak egy tanuló
halt el az isk. év kezdetén; egy betegen haza ment orvosi tanács
következtében, a többi mind gyógyultán távozott. E jelentés elején
említett többi sajnós haláleset a szülői házaknál következett be. A
kórház felügyelője volt tanár Hajós Béla, rendes orvosa dr. Gálffy
Endre, a kiknek, valamint dr. Bartok István aa-nak is, beteg tanu-
lóink körül tanusított buzgó fáradozásaiért, hálás köszönetünket
e helyen is kifejezni kedves kötelességünknek ismerjük.

A jövő évi tanév, mint eddig, most is szept. 1-én kezdődik,
s az első 3 nap történnek a beiratások.

Benczédi Gergely,
ig. tanár.

2.) Tordai középtanodánkról.

A tordai unitárius középtanodába az 187 $\frac{5}{6}$ -ik iskolai évben
felvétetett összesen 183 tanuló. Ezek közül az öt gymnasialis osz-
tályban tanult 79, a négy elemi osztályban tanult 84 tanuló; osz-
tály nélkül való, részint kezdő, részint pedig csak egyes tantár-
gyakat hallgató tanuló volt 20.

Év közben eltávozott az intézetből 3, huzamosabb ideig beteg
volt 2, meghalt 1 tanuló. Rendszeren látogatta tehát az intézetet
177 tanuló.

Vallás szerint: unitarius 74, ev. ref. 52, róm. kath. 26, luther-
anus 2, görög-egyesült 19, görög-keleti 7, Mózes-vallású 3.

Nemzetiség szerint: magyar 157, román 26.

Tanított az intézetben 4 rendes tanár, 4 köztanító, 1 írás- és
rajz- és 1 énektanító. Összesen működött tehát ez évben az inté-
zetben 10 tanító.

A rendes tantárgyakon kívül Dombi János iskolafőnök az
egész ifjuságnak tanította a testgyakorlatot.

Ez iskolai évben az intézet udvarán egy teljesen felszerelt
tornahelyiség rendeztetett be s adatott át a használatnak. — A
könyvtár és természetrajti gyűjtemények tetemesen szaporodtak.
A természettani szertár részére mlgos Balázs Emil bányanagy úr
25 frtot o. é. ajándékozott.